הבגד ג' **על ג'.** משנה היא במסכת כלים פרק כ"ז [מ"ב] והכי מיתניא הבגד מטמא משום שלשה על שלשה למדרס ומשום שלש על שלש לטמא את השק ארבעה על ארבעה והעור ממשה על חמשה ומפץ ששה על ששה שוין למדרס ולטמא את השק ג' אצבעות על ג' אצבעות לטמא את המדליקין (שבת דף כו:) מדכתיב והבגד דחזי לעניים אבל מדרס תלוי במידי דחזי ליציבה ובפחות מג' טפחים על ג' טפחים לא חזי אבל שק ועור ומפץ שוין למדרס ולטמא את: **ותני עלה הבגד והשק והעור והמפץ מצטרפין זה עם זה.** משנה היא פרק קדשי מזבח במסכת מעילה (דף יח.) וקתני סיפא ר"ל שמעון מ"ע מפני שהן רואין ליטמא במושב והכי תנן במעילה הבגד והשק השק והעור העור והמפץ מצטרפין דווקא כסדר הזה לפי ששיעורן קרובין זה לזה [א] אבל בגד ועור או שק ומפץ לשיעורן רחוקים זה מזה אין מצטרפין [ב] ודווקא חמור מצטרף לקל ולא קל לחמור [ג] כדתנן התם במסכת כלים (פכ"ז מ"ג) היה עושה ג' מן הבגד ואחד מן השק שלשה מן השק ואחד מן העור ארבעה מן העור ואחד מן המפץ טהור חמשה מן המפץ ואחד מן העור ארבעה מן העור ואחד מן השק ג' מן השק ואחד מן הבגד טמא זה הכלל כל שחיבר לו מן הממור ממנו טמא מן הקל ממנו טהור ומתוך הכלל למדת לרבוי משמע דלאו דווקא קתני מתניתין דמצטרפין כסדר הזה: **כדתנן** המקצע מכולן טפח.

משנה היא התם במסכת כלים (ג"ז שם מ"ד) דמאיזה מהם שיקצע טפח ויעשנו טלאי למרדעת של חמור טמא והיינו דהוה מצי למימר הואיל ושוין לכי האי דתניא במסכת מעילה בסוף פ' קדשי מזבח (דף יח.) קיצע מכולן ועשה מהן בגד למשכב שלש[ג] למושב טפח לאחיזה כל שהוא כלומר לעשות טלאי למשכב כגון לכר או לכסא או לשאר דברים המיוחדים למשכב שיעור הטלאי ג' טפחים דומיא דלמושב טפח דהיינו לעשות טלאי למושב כגון למרדעת של חמור כדמוכח הכא וכן הניא דתניא בתוספתא המקצע למשכב אין פחות משלשה ולמושב טפח ולמעמד כל שהוא ואותו מעמד היינו אחיזה דמעילה והתם מפרש מאי לאחיזה אמר ריש לקיש שכן [ד] עומד ונוגע במתניתא תנא הואיל וראוי לקוללי תאנים ופירש בערוך ראוי אותו משהו לאורגים כשהן מחליקין את המטות של אגיבא בשודין או בשוס דבר כדי לחזק כוך משהו בגד על אגבא ומחליק את הטוי ואותו ממרטוט שעל אגבא משמר אגבא שאין הטוי מתחכו ואותו שכוך באגבא קרוי נוולא וראוי נמי לקוללי תאנים אותן שמבקעין את התאנים ומולחין אותן כורכין משהו על אגבא שלא ידבק בשומן התאנים:

משום שיעורא ולאו שיעורא הוא האי לאו שיעורא הוא כיון דלא שוו שיעורייהו להדדי לא מצטרפי אלא לדידכו דאמריתו שיעור משום הפלגה מה לי איתפלג בסכך פסול מה לי אתפלג בסכך פסול ואויר אמר ליה אביי ולמר נמי נהי דלא שוו שיעורייהו בסוכה גדולה בסוכה קטנה מי לא שוו שיעורייהו א"ל התם לאו משום דשוו שיעורייהו להדדי הוא אלא משום דליתיה לשיעורא דסוכה הוא וכל היכא דלא שוו שיעורייהו להדדי לא מצטרפי והתנן [ו]הבגד שלשה על שלשה [ז]השק ארבעה על ארבעה העור חמשה על חמשה מפץ ששה על ששה [ח]ותני עלה [ט]הבגד והשק השק והעור העור והמפץ מצטרפין זה עם זה התם כדקתני טעמא אמר רבי שמעון מה טעם הואיל וראוי לטמא מושב כדתנן [י]המקצע [כ]מכולן טפח על טפח למאי חזי ואמר רבי שמעון בן לקיש משום רבי יוסי הואיל וראוי [ל](ליטלו) על גבי החמור בסורא אמרי להא שמעתא בהאי לישנא בנהרדעא מתנו אמר רב יהודה אמר שמואל [מ]סכך פסול באמצע פוסל בארבעה מן הצד בין בארבע אמות ורב אמר בין מן הצד בין באמצע בארבע אמות תנן [נ]נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים כשרה בשלמא לרב דאמר בין באמצע בין מן הצד בארבע אמות משום הכי כשרה אלא לשמואל דאמר באמצע בארבעה אמאי כשרה הכא במאי עסקינן מן הצד תא שמע [ס]שני סדינין מצטרפין שני נסרים אין מצטרפין רבי מאיר אומר נסרים כסדינין בשלמא להך לישנא דאמר רב בין באמצע בין מן הצד בארבע אמות מאי מצטרפין מצטרפין לד' אמות אלא להך לישנא דאמר רב באמצע בארבעה היכי דמי אי דאית בהו ד' למה להו אצטרופי אי דלית בהו ד' קניא בעלמא נינהו לעולם דאית בהו ארבעה ומאי מצטרפין מצטרפין לארבע אמות מן הצד ת"ש [ע]סככה בנסרין של ארז שיש בהן ד' דברי הכל פסולה אין בהן ד' רבי מאיר פוסל ורבי יהודה מכשיר ומודה

משום שיעורא ולאו שיעורא הוא. דלרבנן אמות הוו שיעור לפסול ובפחות מכאן אינו שיעור לפסול ואין הטעם משום דופן עקומה אלא כך שיעורו לפסול הלכה למשה מסיני כשאר כל השיעורין: **האי לאו שיעורא הוא כיון דלא שוו** גרסינן. ולא גרסינן וכיון: **אלא לדידכו דאמריתו שיעורא דידהו משום הפלגה.** דהא ארבעה דקאמריתו לא תנן להו במתניתין לענין סכך פסול והא סברא מנא לכו אתון היינו טעמייכו משום דבכל מקום משודין ד' טפחים להיות מקום חשוב לעצמו אתם אומרים שאף זה מקום חשוב לעצמו וחוזק בסוכה זו לעשותה כשתים ואין דפנות להם מה לי איתפלג כו': **בסוכה קטנה.** ששיעורה מצומצם: **מי לא שוו שיעורייהו.** על כרחך אחד זה ואחד זה פסולה בג' טפחים דכיון דנפק תמורת לבוד חשיב לבטוריה לשיעוריה דסוכה וכיון דשוו שיעורייהו לענין שום סוכה ליצטרפי: **א"ל התם.** דשייהם פוסלין בה בג' לא משום דשוה שיעורן לפסול אלא משום דליתיה לשיעורא דסוכה: **הבגד ג' על ג'.** טפחים אם ייחדו למסכב הזב מטמא ליעשות אב הטומאה במסכב הזב או במדרסו: **הבגד והשק.** הואיל וממשן קרוב להיות שוה: **מצטרפין.** להשלים את הקל שאם אין בשק ד' הבגד שהוא חמור משלימו אבל השק אינו משלים הבגד החמור: **שק.** מנולה של עזים עשוי והוא עב יותר מן הבגד ואינו מגיע לעוביו של עור: **וכן השק והעור מצטרפין.** להשלים שק את שיעור העור: **מה טעם.** מצטרפין הואיל וראוין בשיעור אחד לטמא מושב הזב: **לדתנן המקצע מכולן.** מאחד מכל אלו קיצע טפח על טפח. מקצע שמשויהו סביב סביב באמצע ומתקנו יפה אפילו אין בו אלא טפח על טפח טמא כדמפרש: **הואיל וראוי ליטלו.** לעשותו טלאי ע"ג מרדעת החמור כנגד בית מושב האדם וכיון דשוו שיעורייהו באחד מטומאות הזב ליעשות אב הטומאה מצטרפין אף למדרס. ויש מפרשים המקצע מכולן יחד שחיבר קילועיהן שקיצץ כל המינין ועשה מהן טפח על טפח ותפרן יחד והרלשון נראה לי: **בסורא מתנו להא שמעתא.** דרב דאמר סכך פסול פוסל בד' באמצע: **בהאי לישנא.** דאמר לעיל [ע"א] דאשכחינהו רבה לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי לה: **בנהרדעא מתנו.** דלא אמרה רב אלא שמואל ורב פליג עלה: **באמצע בארבעה.** דמקום חשוב הוא להפליג ולחוץ שאין הדפנות מועילות שוב זו לזו ונראות כשתי סוכות: **מן הצד בארבע אמות.** אבל פחות מכאן כשרה דמסקינן להו בפחות מכאן בעקימת דופן ובגבד שישתייר הכשר סוכה בכשר אבל ארבע אמות לא אמרה בהו דופן עקומה: **ורב אמר בין באמצע כו'.** שזהו שיעורו לפסול: **תנן נתן עליה נסר כו'.** קא סלקא דעתך באמצע: **שני סדיינין מצטרפין.** לשיעור סכך פסול לפסול הסוכה משום דבר המקבל טומאה: **שני נסרים אין מצטרפין.** לפוסלה משום גזרת תקרה שאפילו כולה מסוככת בנסרים כשרה. רבי יהודה קאמר לה לדאית ליה [יד.] מסككין בנסרים: **רבי מאיר אומר אף נסרים.** מצטרפין לשיעור סכך פסול לפוסלה: ה"ג **בשלמא להך לישנא דאמר רב בין באמצע בין מן הצד בארבע אמות מאי מצטרפין כו'.** דקא סלקא דעתך באמצע קאמר ורב אינבי לן לאוקמה בנסרים שיש בהן ד' כדאוקי רב לעיל [שם] פלוגתייהו דרבי יהודה ורבי מאיר ורבי מאיר לטעמיה דאמר אין מסككין בנסרים ומאי מצטרפין דקאמר רבי מאיר מצטרפין לארבע אמות לשיעור סכך פסול: **אלא להך לישנא דאמר רב באמצע בארבעה בנסרים.** כדאשכחינהו רבה לרבנן דבי רב דאמרי הכי האי מצטרפין דרבי מאיר היכי דמי דבעי לירוף אי דאית בהו ארבעה למה להו לירוף ואי דלית בהו ארבעה קנין בעלמא נינהו דהא רב הוא דאמר בשמעתא דלעיל בנסרים שאין בהן ארבעה דברי הכל כשרה. ושמואל ליכא לאוקומי מינה דשמואל לטעמיה דאמר בנסרים שאין בהן ד' מחלוקת ומוקי להא בנסרין שאין בהן ארבעה ומאי מצטרפין מצטרפין לארבעה טפחים לדלידיה ליכא למיפרך קנין בעלמא נינהו: [פ] **ומודה רבי מאיר.** בכל אלו שהוא פוסל בהן

נינהו. ומשני מאי מצטרפין דקתני, לעולם דאית בהו ד' טפחים, ומצטרפין לד' אמות מן הצד. **ורב פפא אכרע' לה לשמעתא קמי הא,** דכל היכא דהוו הנסרים ד' טפחים בין לר' מאיר ובין לר' יהודה אין מסككין בהן משום גזרת תקרה, וכל היכא דלית בהו ג' על ג', כקנים בעלמא נינהו ולדברי הכל כשרה, אבל היכא דאית בהו [מג'] ועד ד' פלוגתא דר' מאיר ור' יהודה, ר' מאיר פוסל ור' יהודה מכשיר. והלכה כר' יהודה. ת"ש סיככה בנסרים שיש בה ד' טפחים[פ],

---

הבגד ג' על ג'. משנה היא פרק כ"ז [מ"ב] והכי מיתניא הבגד מטמא משום שלשה על שלשה למדרס ומשום שלש על שלש לטמא את השק ארבעה על ארבעה והעור חמשה על חמשה ומפץ ששה על ששה שוין למדרס ולטמא את השק ג' אצבעות על ג' אצבעות לטמא את המדליקין (שבת דף כו:) מדכתיב והבגד דחזי לעניים אבל מדרס תלוי במידי דחזי ליציבה ובפחות מג' טפחים על ג' טפחים לא חזי אבל שק ועור ומפץ שוין למדרס ולטמא את: **ותני עלה הבגד והשק והעור והמפץ מצטרפין זה עם זה.** משנה היא פרק קדשי מזבח במסכת מעילה (דף יח.) וקתני סיפא ר"ל שמעון מ"ע מפני שהן רואין ליטמא במושב והכי תנן במעילה הבגד והשק השק והעור העור והמפץ מצטרפין דווקא כסדר הזה לפי ששיעורן קרובין זה לזה [א] אבל בגד ועור או שק ומפץ לשיעורן רחוקים זה מזה אין מצטרפין [ב] ודווקא חמור מצטרף לקל ולא קל לחמור [ג] כדתנן התם במסכת כלים (פכ"ז מ"ג) היה עושה ג' מן הבגד ואחד מן השק שלשה מן השק ואחד מן העור ארבעה מן העור ואחד מן המפץ טהור חמשה מן המפץ ואחד מן העור ארבעה מן העור ואחד מן השק ג' מן השק ואחד מן הבגד טמא זה הכלל כל שחיבר לו מן הממור ממנו טמא מן הקל ממנו טהור ומתוך הכלל למדת לרבוי משמע דלאו דווקא קתני מתניתין דמצטרפין כסדר הזה: **כדתנן** המקצע מכולן טפח.

משנה היא התם במסכת כלים (ג"ז שם מ"ד) דמאיזה מהם שיקצע טפח ויעשנו טלאי למרדעת של חמור טמא והיינו דהוה מצי למימר הואיל ושוין לכי האי דתניא במסכת מעילה בסוף פ' קדשי מזבח (דף יח.) קיצע מכולן ועשה מהן בגד למשכב שלש[ג] למושב טפח לאחיזה כל שהוא כלומר לעשות טלאי למשכב כגון לכר או לכסא או לשאר דברים המיוחדים למשכב שיעור הטלאי ג' טפחים דומיא דלמושב טפח דהיינו לעשות טלאי למושב כגון למרדעת של חמור כדמוכח הכא וכן הניא דתניא בתוספתא המקצע למשכב אין פחות משלשה ולמושב טפח ולמעמד כל שהוא ואותו מעמד היינו אחיזה דמעילה והתם מפרש מאי לאחיזה אמר ריש לקיש שכן [ד] עומד ונוגע במתניתא תנא הואיל וראוי לקוללי תאנים ופירש בערוך ראוי אותו משהו לאורגים כשהן מחליקין את המטות של אגיבא בשודין או בשוס דבר כדי לחזק כוך משהו בגד על אגבא ומחליק את הטוי ואותו ממרטוט שעל אגבא משמר אגבא שאין הטוי מתחכו ואותו שכוך באגבא קרוי נוולא וראוי נמי לקוללי תאנים אותן שמבקעין את התאנים ומולחין אותן כורכין משהו על אגבא שלא ידבק בשומן התאנים:

משום שיעורא ולאו שיעורא הוא. דלרבנן אמות הוו שיעור לפסול ובפחות מכאן אינו שיעור לפסול ואין הטעם משום דופן עקומה אלא כך שיעורו לפסול הלכה למשה מסיני כשאר כל השיעורין: **האי לאו שיעורא הוא כיון דלא שוו** גרסינן. ולא גרסינן וכיון: **אלא לדידכו דאמריתו שיעורא דידהו משום הפלגה.** דהא ארבעה דקאמריתו לא תנן להו במתניתין לענין סכך פסול והא סברא מנא לכו אתון היינו טעמייכו משום דבכל מקום משודין ד' טפחים להיות מקום חשוב לעצמו אתם אומרים שאף זה מקום חשוב לעצמו וחוזק בסוכה זו לעשותה כשתים ואין דפנות להם מה לי איתפלג כו': **בסוכה קטנה.** ששיעורה מצומצם: **מי לא שוו שיעורייהו.** על כרחך אחד זה ואחד זה פסולה בג' טפחים דכיון דנפק תמורת לבוד חשיב לבטוריה לשיעוריה דסוכה וכיון דשוו שיעורייהו לענין שום סוכה ליצטרפי: **א"ל התם.** דשייהם פוסלין בה בג' לא משום דשוה שיעורן לפסול אלא משום דליתיה לשיעורא דסוכה: **הבגד ג' על ג'.** טפחים אם ייחדו למסכב הזב מטמא ליעשות אב הטומאה במסכב הזב או במדרסו: **הבגד והשק.** הואיל וממשן קרוב להיות שוה: **מצטרפין.** להשלים את הקל שאם אין בשק ד' הבגד שהוא חמור משלימו אבל השק אינו משלים הבגד החמור: **שק.** מנולה של עזים עשוי והוא עב יותר מן הבגד ואינו מגיע לעוביו של עור: **וכן השק והעור מצטרפין.** להשלים שק את שיעור העור: **מה טעם.** מצטרפין הואיל וראוין בשיעור אחד לטמא מושב הזב: **לדתנן המקצע מכולן.** מאחד מכל אלו קיצע טפח על טפח. מקצע שמשויהו סביב סביב באמצע ומתקנו יפה אפילו אין בו אלא טפח על טפח טמא כדמפרש: **הואיל וראוי ליטלו.** לעשותו טלאי ע"ג מרדעת החמור כנגד בית מושב האדם וכיון דשוו שיעורייהו באחד מטומאות הזב ליעשות אב הטומאה מצטרפין אף למדרס. ויש מפרשים המקצע מכולן יחד שחיבר קילועיהן שקיצץ כל המינין ועשה מהן טפח על טפח ותפרן יחד והרלשון נראה לי: **בסורא מתנו להא שמעתא.** דרב דאמר סכך פסול פוסל בד' באמצע: **בהאי לישנא.** דאמר לעיל [ע"א] דאשכחינהו רבה לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי לה: **בנהרדעא מתנו.** דלא אמרה רב אלא שמואל ורב פליג עלה: **באמצע בארבעה.** דמקום חשוב הוא להפליג ולחוץ שאין הדפנות מועילות שוב זו לזו ונראות כשתי סוכות: **מן הצד בארבע אמות.** אבל פחות מכאן כשרה דמסקינן להו בפחות מכאן בעקימת דופן ובגבד שישתייר הכשר סוכה בכשר אבל ארבע אמות לא אמרה בהו דופן עקומה: **ורב אמר בין באמצע כו'.** שזהו שיעורו לפסול: **תנן נתן עליה נסר כו'.** קא סלקא דעתך באמצע: **שני סדיינין מצטרפין.** לשיעור סכך פסול לפסול הסוכה משום דבר המקבל טומאה: **שני נסרים אין מצטרפין.** לפוסלה משום גזרת תקרה שאפילו כולה מסוכסכת בנסרים כשרה. רבי יהודה קאמר לה לדאית ליה [יד.] מסككין בנסרים: **רבי מאיר אומר אף נסרים.** מצטרפין לשיעור סכך פסול לפוסלה: ה"ג **בשלמא להך לישנא דאמר רב בין באמצע בין מן הצד בארבע אמות מאי מצטרפין כו'.** דקא סלקא דעתך באמצע קאמר ורב אינבי לן לאוקמה בנסרים שיש בהן ד' כדאוקי רב לעיל [שם] פלוגתייהו דרבי יהודה ורבי מאיר ורבי מאיר לטעמיה דאמר אין מסككין בנסרים ומאי מצטרפין דקאמר רבי מאיר מצטרפין לארבע אמות לשיעור סכך פסול: **אלא להך לישנא דאמר רב באמצע בארבעה בנסרים.** כדאשכחינהו רבה לרבנן דבי רב דאמרי הכי האי מצטרפין דרבי מאיר היכי דמי דבעי לירוף אי דאית בהו ארבעה למה להו לירוף ואי דלית בהו ארבעה קנין בעלמא נינהו דהא רב הוא דאמר בשמעתא דלעיל בנסרים שאין בהן ארבעה דברי הכל כשרה. ושמואל ליכא לאוקומי מינה דשמואל לטעמיה דאמר בנסרים שאין בהן ד' מחלוקת ומוקי להא בנסרין שאין בהן ארבעה ומאי מצטרפין מצטרפין לארבעה טפחים לדלידיה ליכא למיפרך קנין בעלמא נינהו: [פ] **ומודה רבי מאיר.** בכל אלו שהוא פוסל בהן

[א] שבת עו. ע"ש עטו. כלים פכ"ז מ"ב, [ב] מעילה יח., [ג] כלים שם מ"ד, [ד] [ל"ל לעולא כ"ל בעורן], [ה] [לעיל יד.], [ו] שם, [ז] שם: ולקמן לז., [ח] [שייך לקמן ע"ב], [ט] [ל"ל שלשה. דבש תמר וכן הגירסא במעילה] [י] [בגמרא וכש"י ותוס' שם במעילה פיתא שכן עמד לנוולה ועי"ש שפירושו נוולה היא לחיגה],

מוסף רש"י

הבגד שלשה על שלשה. לטומאת מדרס הזב ליעשות אב הטומאה (שבת עו.). **הבגד והשק השק והעור העור והמפץ מצטרפין זה עם זה.** הבגד שהוא ממומן ג' אצבעות על ג' אצבעות, והשק שעורו ד' טפחים על ד' טפחים, הבגד מצטרף לשק שקל הימנו לחרבעה על ארבעה, וכן כל אחד ואחד מצטרף לקל הימנו, דשק מצטרף לעור לחמשה על חמשה, והעור למפץ לששה על ששה, דהיינו לקל הימנו, אבל לא הקל עם החמור, דלהכי תני להו הכי הבגד והשק השק והעור כי' מצטרפין זה עם זה (מעילה יח.). **הואיל וראוי לטמא מושב.** אם לרף מצנים יחד לטלאי מרדעת של חמור כשיעורו לענין מושב הזב, אם קצע מצנים מהן ותקן טפח על טפח ליצב עליו, מיטמא ליה אב הטומאה במושב הזב (שבת עו.). **ליטלו על גבי החמור.** שאינו מקפיד אם הוא משני מינין (שם). **שני סדיינין מצטרפין.** לארבעה טפחים לסכוך בסוכה משום סכך פסול שסיכך בדבר המקבל טומאה, וסכך פסול באמצע פוסל בארבעה (לעיל יד.). **שני נסרים אין מצטרפין.** לפוסלה, דאפילו כולה מסוכסכת בהן כשרה, ור' יהודה היא (שם).

מוסף תוספות

א. משלשה לארבעה וכן כולהו. ריש. ב. דהמחברן בטלה דעתו אצל כל אדם. ר"ש כלים פכ"ז מ"ג. ג. דאין הגרוע משלים שעורו של חשוב דהא גרוע הוא שיעורו מרובה אבל החשוב משלים לשיעורו של גרוע דאפילו בשיעור מועט מקבל החשוב טומאה. שם.

רבינו חננאל

משום שלא שוו בשיעורייהו, דאויר שיעורו בטפחים והסכך באמות, לפיכך לא מצטרפו, אלא לדידכו אידי ואידי טפחים נינהו. ולרבה נהי דלא שוו בסוכה גדולה, אבל בסוכה קטנה דאין בה אלא ד' טפחים הלא נפסלת בד' טפחים סכך פסול. ומשני רבה התם לגבי סוכה קטנה כיון דהוי בה ד' טפחים סכך פסול, הויא ליה רובה דסוכה סכך פסול, ובטל המיעוט, ונמצאת כאילו כולה סכך פסול וליכא לסוכה כלל. ואקשינן לרבה וכל היכא דלא שוו בשיעורייהו לא מצטרפי, ותנן במסכת כלים בפרק כ"ז הבגד מטמא משום שלשה על שלשה למדרס, משום שלש על שלש לטמא מת, השק ד' על ד' טפחים והעור ה' על ה' מפץ ו' על ו'. [פי'] הבגד מטמא בטפחים למדרס ובשיעור שלש אצבעות לטמא מת, והשק שיעור טומאתו בטפחים. ותנן במעילה פרק ד' בסופו, הבגד והשק השק והעור העור והמפץ, מצטרפין זה עם זה, הנה אע"ג דשיעור האי באצבעות ושיעור האי בטפחים דלא שוו בשיעורייהו ומצטרפי. ומשני **רבה** שאני התם דקא מפרש טעמא (בסוכה) [בסיפא], אמר ר' שמעון מה טעם הואיל וטמא מושב. ותנן בזה הענין בכלים פרק כ"ז זה הכלל כל שחיבר לו מן החמור ממנו טמא, מן הקל ממנו טהור, המקצע מכולם טפח על טפח טמא. ומתמהינן טפח על טפח למאי חזי, ושנינן הואיל וראוי ליטלו על גבי חמור, דלא חייש להכי. **בסורא מתנו** כדאמרן, אויר פוסל בג' סכך פסול פוסל בד' טפחים, וכן הלכתא. **בפומבדיתא מתנו**, אמר רב יהודה אמר שמואל סכך פסול באמצע הסוכה בארבעה טפחים מן הצד בארבע אמות, ורב(ה) אמר בין באמצע בין מן הצד בד' אמות. ומקשינן אדשמואל תנן נתן עליה נסר שרחב ארבעה טפחים כשרה. ומשני נסר מן הצד הוא, לפיכך הסוכה כשרה שאין נפסלת הסוכה מן הצד אלא בד' אמות. ת"ש שני סדיינין מצטרפין שני נסרין אין מצטרפין, ר' מאיר אומר נסרים מצטרפין כסדיינין. בשלמא לרב מאי מצטרפין מצטרפין לד' אמות בין באמצע בין מן הצד, אלא לשמואל באמצע למה לי מצטרפין, אי אית בהו ד' בלא מצטרפין פוסל הוא, אי דלית בהו ד' קנים בעלמא

בהן ומשים בהן ד' נמי קמי: **אמאי לשרה.** בכל אחת מהנסרים שים שיעור לפסל היכא דליכא למיסרייה בדופן עקומה וזו כולה מבוגלבת בהן ואם גדולה היא אותם שמון לאריבע אמות פוסלות בה: **שאין בה אלא שמונה אמות מצומצמות.** לא פחות ולא יותר שהן ארבעים ושמונה טפחים וכגון שהתחיל בה מב' לדדיה דיהב נסר בריש א והדר פסל ונסר ופסל ונסר ופסל מהאי גיסא הרי כ"ד טפחים הרי סיכוך עד אמצעה וחוזר ומתחיל מלדה השני ועושה כמו זו והוו להו שני פסלים באמצע דאיכא הכשר סוכה והרי ח' טפחים הן הלכך כשרה על ידי אותן שני פסלים ותחת הנסרים לא ייש והסוכה אינה נפסלת בהן דאמרי' דופן עקומה עד הפסלים האמצעים דהא פחות מארבע אמות הוא. ול"ת בנסרים ופסלים הפחותים מד' לא מתכשרא בשנים האמצעים דזימנין דליכא הכשר סוכה ולרבי מאיר דאמר אף בשאין בהן ארבעה אין מסככין בהן היכי מתכשר בשים בין נסר לנסר כמלא נסר הייא[ה] כולה כשרה ואף תחת הנסרים דהא ליכא ד' במקום אחד והיכא פסיל ר' מאיר היכא דליכא תרתי בהדדי דקסבר שני נסרים מצטרפים לארבעה: **הוי מיעוט.** וכשרה דלא שיעור אויר יש ולא שיעור סך פסול יש: **בסוכה קטנה.** שיעור מצומצם: **בקנים הוי מיעוט.** דאמרינן לבוד ואין כאן אויר: **בשפודין לא הוי מיעוט.** ואף על גב דלא מזה ולא מזה יש שיעור לפסול מיהו כיון דליכא ג' טפחים בהדדי דנפקי מהכשר סוכה חשיבי באפי נפשייהו ולא מצטרפין בהדה לאשלומה לשיעורא וליתיה לשיעורא דסוכה: **והני מילי.** דאויר פחות מג' לבוד ואינו פוסל בסוכה: (ב) **מן הלד.** דאמרינן הרי הוא כלבוד מן הדופן: **באמצע.** אויר בפחות מג' שלא בסמוך לדופן: **קורה היוצאה.** להתיר המבוי ונתונה על רוחב פתח המבוי מכותל לכותל וזו אינה מגעת לשני הכתלים: **וכן ב' קורות כו'.** ועל כרחך באמצע אויר פחות מג' שלא בסמוך לדופן: **שאני קורה.** דכל איסור טלטול מבוי והלכות עירוב דרבנן הוא דמדאורייתא לא בעי תיקון הלכך הקילו בה הכי דהם אסרו והם התירו אבל סוכה דאורייתא אי לא קיים לן לבוד באמצע הלכה למשה מסיני לא מצינן לאכשורה: **ארוכה.** בגג היא: **נגגד ארוכה טהור.** כלים שתחתיה טהורים שאינו אהלו[ו] המת אלמא אין לבוד באמצע למהוי כוליה כסתום: **כל הבית כולו טהור.** שאין מאהיל על הטומאה כלום: **אין בארוכה פותח טפח טומאה בבית נגגד ארוכה טהור טומאה נגגד ארוכה כל הבית כולו טהור.** סיפא גרסינן כי ריש"א ובדברים אחרים יש ביניהם חילוק במשנה דאהלות והכא לא מייתינן לה כולה וזהו לשם הפרק ארוכה שבתוך הבית: **הכי גמירי לה.** מסיני דאין לבוד באמצע ומהלכה לא גמרינן מידי אחריתי אלא ההוא דאתמר ביה: **רבי פרים.** שם דבריו: **אכרומא.** מין דגים קטנים ואין שרצין ניכרין בהן: **של מקום פלוני אסורים.** שרצין גדילין באותו נהר ומרוב קוטנם אין יכול להפריש שאינן ניכרים: **של מקום פלוני מותרים.** שאין אותו נהר מגדל שרצים כדמפרש: **לחגפא.** מין דגים קטנים: **דבב נהרא.** הנהר בב שמו: **רדיפי מיא.** קלות וממהרות לרוץ: **חוט השדרה.** עותן כח באדם וכהמה ודגים לבעלי עומדת בגריאות: **והא קחזינן דקא'.** בבהמה נהרות הרדופין במימיהן: **קילפי.** קשקשים: **דלא מירבי טייייהו דג טמא.** אין טיט של אותו נהר מגדיל ומשקין שקצים ורמשים: **והאידנא הוי.** שהוסבו לתוכן עכשיו והם מגדלין שקצים ומהן יורדין לאותו נהר: **סיכך על גבי אכסדרה שיש לה פצימין.** כגון חצר המוקפת אכסדרה כדפריש' במתניתין וסיכך באויר של חצר וסתם הסכך על שפת קירוי של אכסדרה ואין מחיצות פנימיות מועילות לסוכה דיש בתקרת האכסדרה יותר מארבע אמות אבל לגד הסוכה יש לאכסדרה פצימין עמודין כמין חלונות ובזייהם פחות פחות משלשה כשרה דאמרינן בהו לבוד: אמרינן

מוסרת רבי מאיר שאם יש בין נסר לנסר כמלא נסר שמניח פסל ביניהם וכשרה בשלמא למ"ד בין באמצע בין מן הצד בד' אמות משום הכי כשרה אלא למאן דאמר באמצע בארבעה אמאי כשרה אמר רב הונא בריה דרב יהושע הכא בסוכה דלא הויא אלא שמנה (ח) מצומצמות עסקינן ויהיב נסר ופסל ונסר ופסל ונסר ופסל מהאי גיסא ונסר ופסל ונסר ופסל ונסר ופסל מהאי גיסא דהוו להו שני פסלין באמצע ואיכא הכשר סוכה באמצע אמר אביי אויר שלשה בסוכה גדולה ומיעטו בין בקנים בין בשפודין הוי מיעוט בסוכה קטנה בקנים הוי מיעוט בשפודין לא הוי מיעוט והני מילי מן הצד אבל באמצע פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר א"יש לבוד באמצע וחד אמר אין לבוד באמצע מ"ט דמ"ד יש לבוד באמצע דתניא (ט)ב"קורה היוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל אחר וכן שתי קורות אחת יוצאה מכותל זה ואחת יוצאה מכותל אחר ואינן נוגעות זו בזו פחות משלשה אינו צריך להביא קורה אחרת שלשה צריך להביא קורה אחרת ואידך שאני קורות דרבנן מאי טעמא דמאן דאמר אין לבוד באמצע דתנן (י)ג'ארובה שבבית ובה פותח טפח טומאה בבית כולו טמא מה שכנגד ארובה טהור טומאה כנגד ארובה כל הבית כולו טהור אין בארובה פותח טפח טומאה בבית כנגד ארובה טהור טומאה כנגד ארובה כל הבית כולו טהור ואידך שאני הלכות טומאה דהכי גמירי להו דרש רבי יהודה בר אלעאי בית שנפחת וסיכך על גביו כשרה אמר לפניו ר' ישמעאל ברבי יוסי רבי פריש כך פירש אבא ארבע אמות פסולה פחות מארבע אמות כשרה דרש רבי יהודה בר אלעאי אברומא שריא אמר לפניו רבי ישמעאל ברבי יוסי רבי פריש כך אמר אבא של מקום פלוני אסורה של מקום פלוני מותרת כי הא דאמר אביי האי (י)צחנתא דבב נהרא שריא מאי טעמא אילימא משום דרדיפי מיא והאי דג טמא כיון דלית ליה חוט השדרה לא מצי קאים והא קא חזינן דקאי אלא משום דמליחי מיא והאי דג טמא כיון דלית ליה קילפי לא מצי קאי והא קא חזינן דקאי אלא משום דלא מרבה טייייהו דג טמא אמר רבינא והאידנא דשפכי נהר איתן ונהר גמדא להתם אסירא (ז)אתמר ד"סיכך על גבי אכסדרה שיש לה פצימין כשרה שאין לה פצימין אביי אמר כשרה ורבא אמר ה"פסולה אביי אמר כשרה אמרינן

מאהיל על הטומאה, אלא שמע מינה אין דין לבוד באמצע. ודחי שאני הלכות טומאה דהכי גמירי. **אתמר** סיכך על גבי אכסדרה שיש לה פצימין כשרה, פיר' לחיים, ושאין לה פצימין, אלא סיכך על גבי כותלי בתים אחרים, אביי אמר כשרה,

מצומצמות שהן ארבעים ושמונה טפחים היא, וכגון דמסכך בה נסר ופסל ונסר ופסל מהאי גיסא, ונסר ופסל ונסר ופסל מהאי גיסא דהוו להו שני פסלין באמצע, שיעור שני פסלין ח' טפחים, וכל פסל הוא סך סכך כשר, והנסר הוא סך פסול, נמצאו שני

ח) עירובין יד. לקמן כב. [תוספתא עירובין פ"ל ה"ז], ב) אהלות פ"י מ"ל [ע"ש], ג) ע"ז לט., ד) עירובין לג. לה., ה) י"ג: תרוץ דההיא, ו) בס"א: טהורים שאינן באהל,

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רב הונא וכו' אלא שמנה אמות מצומצמות: (ב) רש"י ד"ה מן הלד. נ"ב ס"ל ה"מ מן הצד הוא דאמרינן כשמיעטו לאויר הוי מיעוט דאויר הנשאר אמרינן ביה לבוד מן הצד אבל אם יש אויר ג' באמצע ומיעטו עד פחות פליגי ביה אי הוי מיעוט:

מוסף רש"י

ומודה רבי מאיר. בין שים בהן ארבעה בין שאין בהן ארבעה (לעיל יד:). שמניח **פסל ביניהם.** פסולת גורן ויקב דהוא סכך כשר, והכי גמי אלי למיתני ומודה ר' יהודה בהקן לחית בהו ארבעה דפוסלין, שאם יש בין נסר לנסר כו', והאי דנקטו ר' מאיר דנותא היא, דאפילו ר' מאיר דמתמיר מודה בהא (שם). **ואיכא הכשר סוכה באמצע.** דכי יהיב נסר ופסל עד אמצעה מהאי גיסא ואחר ומתחיל מלדה השני ועושה נסר כמדה ואמר כך פסל כמו כן עד אמצעה, הוו להו שני פסלים באמצע והן של שמונה טפחים ואיכא הכשר סוכה, ונסרים שבה לא פסלי לה, דאמרינן דופן עקומה עד הפסלים האמצעיים (שם). **צחנתא.** מלוק, **דבב בהרא.** דבב שם הנהר (ע"ז לט.), **דרדיפי מיא.** בכח מקלחין, דבדב"ש בלע"ז (שם). **דלא מרבה טייייהו דג טמא.** קרקעת של אותו הנהר אין מגדל דגים טמאים (שם). **סיכך על גבי אכסדרה שיש לה פצימין.** שני דפנות שיש לה בהלכתה לאוכלה ועשויה כמבוי, ובדופן אלכסית ובדיעבד קטנין עמודים לקרני חזיות ויש להם טפח (ערובין צג.) **אי:** עמודין קטנין במקומותיה פחות מג' (שם צה.).

מוסף תוספות

א. בסכך לא אמרינן לבוד באמצע. ר"פ. ב. ואפילו למ"ד קורה משום מחיצה מ"מ היא מונחת מלמעלה. לתי"ש סוכה פ' מרכה. ג. ועוד קשה מכל סוכות שבעולם שאי אפשר בלא נקב משהו באמצע סכך. ר"פ. ד. על פני כל הסוכה מדופן לדופן. שם. ה. אבל כשאין האויר מפסיק על פני כל הסוכה אמרינן שפיר דין לבוד. שם.

רבינו חננאל

מודה ר' מאיר שאם יש בין נסר לנסר כמלא נסר שמניח פסל ביניהן וכשרה, ומודה ר' יהודה שאם נתן עליה נסר שרחב ד' טפחים כשרה. בשלמא לרב דאמר לעולם בד' אמות משום הכי כשרה. אלא לשמואל דאמר באמצע בארבעה טפחים פסולה קשיא. ומשני רב הונא בריה דרב יהושע אליבא דשמואל, הכא בהא מתני' בסוכה שאין בה אלא ח' אמות על ח' אמות

עין משפט נר מצוה

קונ א מיי' פ"ה מהלכות סוכה הלכה כ טוש"ע א"ח סימן תרלב סעיף ב:
קיד ב מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה כד טוש"ע א"ח סימן שסג סעיף כח:
קטו ג מיי' פט"ז מהל' טומאת מת הלכה ח סמג עשין רלח:
קטז ד ה מיי' פ"ד מהלכות סוכה הל' ח טו סמג עשין מג טוש"ע א"ח סימן תכל סעיף ח:

רבינו חננאל (המשך)

[הפסלים] שהן קנים, כדאמרן מאי פסל [וכו'] קנים היוצאים מן הסוכה הוא פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה. סכך כשר באמצע ח' טפחים שהן אמה ושליש, ושלש אמות [ושליש] מזה הצד שיעור שלשה נסרים ושני פסלין וכן מן הצד האחר, ותנן בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש בין כותל לסיכוך ד' אמות פסולה, שמע מינה ד' אמות פסולה הא פחות מד' כשרה, וההו אחד מן המחיצות והיא דופן עקומה דקיימא לן הלכה למשה מסיני אליבא דר' מאיר. וכיון שהיא ג' אמות ושליש מהאי גיסא, וג' אמות ושליש מהאי גיסא, וסכך כשר במצעע ח' טפחים שהן שיעור סוכה, וראין כאילו הן שני פסלין (הן) שהן באמצע היא הסוכה, ואילו הנסרים והפסלין מזה הצד ומזה הצד חשובין כדפנות, ודנין אותן כאילו כדופן עקומה, לפיכך היא הסוכה כשרה. ומצאנו אותו מפורש בירושלמי ר' לוי בשם ר' חמא בר' חנינא, כתיב וסכת על הארן את הפרוכת מיכן שהדופן קרוי סכך, ומיכן שעושין דפנות בדבר שמקבל טומאה, כגון הפרוכת שהיא דופן. ואפילו דופן מקצתו עומד ומקצתו עקום נקרא דופן, וראיה לזה הפרוכת, וכשר הוא. ומפני מה אמרו ח' אמות מצומצמות, כדי שיבאו פסלין דבוקין באמצע, שאם יוסיף יפסד החשבון, ואם יהיה הסכך ד' אמות פסול. וקיימא לן כשמואל בהא, דהא סוגיא דשמעתא כוותיה. וכן המקרה סוכתו בשפודין או בארובות המטה כענין הזה, בהא מוקמינן להו, בדופן עקומה, בבית שנפחת וכחצר המוקפת אכסדרה, כן סוכה המוקפת בדברים שאין מסככין בהן, כגון השפודין וארובות המטה וכיוצא בהן. אויר פחות מג' טפחים בצדדין, אמרינן כלבוד דמי, כדתנן הרחיק את הסיכוך ג' טפחים מן הדפנות פסולה הא פחות מג' אמרינן כלבוד דמי וכשרה. אויר פחות מג' באמצע, פליגי בה רב אחא ורבינא, חד אמר יש לבוד באמצע גמר לה מקורה [נ"א: מן הקורה], דתניא קורה היוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל זה שכנגדו, וכן שתי קורות אחת יוצאה מכותל זה ואחת מכותל זה, ואינן נוגעות זו אצל זו, אם יש ביניהן פחות פחות מג' טפחים אין צריך להביא קורה אחרת, דאמרינן דפחות מג' כלבוד דמי, שלשה צריך להביא קורה אחרת עליהם, לסתום הפחות שביניהן. והחולק דוחה שאני קורה דמדרבנן היא, אבל סוכה שהיא מן התורה לא אמרינן בה לבוד באמצע. דתנן ארובה בתוך הבית ובה פותח טפח, טומאה בבית כנגד ארובה טהור, טומאה כנגד כו', ואם אמרינן לבוד באמצע למה הבית טהור הלא

אין לבוד באמצע. היינו למעלה[א] דדפנות מכשירין לעיל (דף ז.) קנה קנה פחות מג' ומקורות מבוי פריך שפיר דהיינו נמי למעלה ופריך בין למאן דאמר פ"ק דעירובין (דף יב:) קורה משום היכרא בין למאן דאמר משום מחיצה[ב] ול"ת אם אין לבוד באמצע מ"כ נלתה מרובה מתמתה תיפסל עד שתהא מכוסה יפה ומעובה כמין בית שלא יהא בה נקב[ג] לאו פרכא היא דהכא מייירי כשהאויר מהלך על פני כולה[ד] ובסיכוך נחלקו לשנים[ה] והא דאין סכך פסול פוסל בפחות מארבעה ואע"ג דאין לבוד באמצע לא דמי לאויר דהא מה נפשך יתר משלשה הרי יצא מתורת לבוד ואפילו הכי אינו פוסל לפי שאינו חשוב להיות

מוזן ומפסיק בינתים:

אין בארובה פותח טפח טומאה בבית כנגד ארובה טהור טומאה כנגד ארובה כל הבית כולו טהור. בסיפא גרסינן כי ריש"א ובדברים אחרים יש ביניהם חילוק במסכת אהלות פרק י' והכא לא מייתי לה כולה שדרך הגמרא לקצר משניות

של סדר טהרות:

סיכך על גבי אכסדרה שיש לה **פצימין.** במשנתנו פירש בקונטרס (לעיל דף ח.) חלר המוקפת אכסדרה חלר זו מוקפת בתים ופתוחים לה סביב משלש רוחות ולפני הבתים עשוין אכסדראות סביב לג' רוחות והאכסדרה פתוחה היא ואין לה דופן לגד החלר וזה סיכך על גבי אויר של חלר ואין דופן לסוכה זו אלא מחיצות הבתים המפסיקות בין הבתים לאכסדרה ונמצא תקרת האכסדרה מפסקת סביב בין סכך לדפנות ואם יש ברוחב האכסדרה ד' אמות פסולה פחות מד' אמות כשרה דאמרינן דופן עקומה דומה לדבר קלייאטר"ש של האומות שים לה אויר שים בה עשבים והקיף האכסדרה סביב לה וכשים בתקרת האכסדרה ארבע אמות ויש לגד הסוכה פצימין לאכסדרה עמודים כמין חלונות ובזייהן פחות משלשה כשרה דאמרינן בה לבוד וכשאין בה פצימין פליגי דאמר אמר כשרה דאמרינן פי תקרה יורד ופותם כדמפרש טעמא לקמן כך פירש בקונטרס והא דאיצטריך ליה לאשמועינן שים לה פצימין דכשרה על ידי לבוד משום דלאידך לישנא קפסיל רבא וקסבר דלא אמרינן הכא לבוד לפי שהפצימין לחלל האכסדרה נעשה ולא לאויר החילון ולמאי

ומודה רבי מאיר שאם יש בין נסר לנסר כמלא נסר שמניח פסל ביניהם וכשרה בשלמא למ"ד בין באמצע בין מן הצד בד' אמות משום הכי כשרה אלא למאן דאמר באמצע בארבעה אמאי כשרה אמר רב הונא בריה דרב יהושע הכא בסוכה דלא הויא אלא שמנה (ח) מצומצמות עסקינן ויהיב נסר ופסל ונסר ופסל ונסר ופסל מהאי גיסא ונסר ופסל ונסר ופסל ונסר ופסל מהאי גיסא דהוו להו שני פסלין באמצע ואיכא הכשר סוכה באמצע אמר אביי אויר שלשה בסוכה גדולה ומיעטו בין בקנים בין בשפודין הוי מיעוט בסוכה קטנה בקנים הוי מיעוט בשפודין לא הוי מיעוט והני מילי מן הצד אבל באמצע פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר א"יש לבוד באמצע וחד אמר אין לבוד באמצע מ"ט דמ"ד יש לבוד באמצע דתניא (ט)ב"קורה היוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל אחר וכן שתי קורות אחת יוצאה מכותל זה ואחת יוצאה מכותל אחר ואינן נוגעות זו בזו פחות משלשה אינו צריך להביא קורה אחרת שלשה צריך להביא קורה אחרת ואידך שאני קורות דרבנן מאי טעמא דמאן דאמר אין לבוד באמצע דתנן (י)ג'ארובה שבבית ובה פותח טפח טומאה בבית כולו טמא מה שכנגד ארובה טהור טומאה כנגד ארובה כל הבית כולו טהור אין בארובה פותח טפח טומאה בבית כנגד ארובה טהור טומאה כנגד ארובה כל הבית כולו טהור ואידך שאני הלכות טומאה דהכי גמירי להו דרש רבי יהודה בר אלעאי בית שנפחת וסיכך על גביו כשרה אמר לפניו ר' ישמעאל ברבי יוסי רבי פריש כך פירש אבא ארבע אמות פסולה פחות מארבע אמות כשרה דרש רבי יהודה בר אלעאי אברומא שריא אמר לפניו רבי ישמעאל ברבי יוסי רבי פריש כך אמר אבא של מקום פלוני אסורה של מקום פלוני מותרת כי הא דאמר אביי האי (י)צחנתא דבב נהרא שריא מאי טעמא אילימא משום דרדיפי מיא והאי דג טמא כיון דלית ליה חוט השדרה לא מצי קאים והא קא חזינן דקאי אלא משום דמליחי מיא והאי דג טמא כיון דלית ליה קילפי לא מצי קאי והא קא חזינן דקאי אלא משום דלא מרבה טייייהו דג טמא אמר רבינא והאידנא דשפכי נהר איתן ונהר גמדא להתם אסירא (ז)אתמר ד"סיכך על גבי אכסדרה שיש לה פצימין כשרה שאין לה פצימין אביי אמר כשרה ורבא אמר ה"פסולה אביי אמר כשרה אמרינן

מצומצמות שהן ארבעים ושמונה טפחים היא, וכגון דמסכך בה נסר ופסל ונסר ופסל מהאי גיסא, ונסר ופסל ונסר ופסל מהאי גיסא דהוו להו שני פסלין באמצע, שיעור שני פסלין ח' טפחים, וכל פסל הוא סך סכך כשר, והנסר הוא סך פסול, נמצאו שני

קונ א מיי' פ"ה מהלכות סוכה הלכה כ טוש"ע א"ח סימן תרלב סעיף ב:
קיד ב מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה כד טוש"ע א"ח סימן שסג סעיף כח:
קטו ג מיי' פט"ז מהל' טומאת מת הלכה ח סמג עשין רלח:
קטז ד ה מיי' פ"ד מהלכות סוכה הל' ח טו סמג עשין מג טוש"ע א"ח סימן תכל סעיף ח:

רבינו חננאל (המשך)

[הפסלים] שהן קנים, כדאמרן מאי פסל [וכו'] קנים היוצאים מן הסוכה הוא פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה. סכך כשר באמצע ח' טפחים שהן אמה ושליש, ושלש אמות [ושליש] מזה הצד שיעור שלשה נסרים ושני פסלין וכן מן הצד האחר, ותנן בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש בין כותל לסיכוך ד' אמות פסולה, שמע מינה ד' אמות פסולה הא פחות מד' כשרה, וההו אחד מן המחיצות והיא דופן עקומה דקיימא לן הלכה למשה מסיני אליבא דר' מאיר. וכיון שהיא ג' אמות ושליש מהאי גיסא, וג' אמות ושליש מהאי גיסא, וסכך כשר במצעע ח' טפחים שהן שיעור סוכה, וראין כאילו הן שני פסלין (הן) שהן באמצע היא הסוכה, ואילו הנסרים והפסלין מזה הצד ומזה הצד חשובין כדפנות, ודנין אותן כאילו כדופן עקומה, לפיכך היא הסוכה כשרה. ומצאנו אותו מפורש בירושלמי ר' לוי בשם ר' חמא בר' חנינא, כתיב וסכת על הארן את הפרוכת מיכן שהדופן קרוי סכך, ומיכן שעושין דפנות בדבר שמקבל טומאה, כגון הפרוכת שהיא דופן. ואפילו דופן מקצתו עומד ומקצתו עקום נקרא דופן, וראיה לזה הפרוכת, וכשר הוא. ומפני מה אמרו ח' אמות מצומצמות, כדי שיבאו פסלין דבוקין באמצע, שאם יוסיף יפסד החשבון, ואם יהיה הסכך ד' אמות פסול. וקיימא לן כשמואל בהא, דהא סוגיא דשמעתא כוותיה. וכן המקרה סוכתו בשפודין או בארובות המטה כענין הזה, בהא מוקמינן להו, בדופן עקומה, בבית שנפחת וכחצר המוקפת אכסדרה, כן סוכה המוקפת בדברים שאין מסככין בהן, כגון השפודין וארובות המטה וכיוצא בהן. אויר פחות מג' טפחים בצדדין, אמרינן כלבוד דמי, כדתנן הרחיק את הסיכוך ג' טפחים מן הדפנות פסולה הא פחות מג' אמרינן כלבוד דמי וכשרה. אויר פחות מג' באמצע, פליגי בה רב אחא ורבינא, חד אמר יש לבוד באמצע גמר לה מקורה [נ"א: מן הקורה], דתניא קורה היוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל זה שכנגדו, וכן שתי קורות אחת יוצאה מכותל זה ואחת מכותל זה, ואינן נוגעות זו אצל זו, אם יש ביניהן פחות פחות מג' טפחים אין צריך להביא קורה אחרת, דאמרינן דפחות מג' כלבוד דמי, שלשה צריך להביא קורה אחרת עליהם, לסתום הפחות שביניהן. והחולק דוחה שאני קורה דמדרבנן היא, אבל סוכה שהיא מן התורה לא אמרינן בה לבוד באמצע. דתנן ארובה בתוך הבית ובה פותח טפח, טומאה בבית כנגד ארובה טהור, טומאה כנגד כו', ואם אמרינן לבוד באמצע למה הבית טהור הלא

אמרינן פי תקרה יורד וסותם רבא אמר פסולה לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם אמר ליה רבא לאביי לדידך דאמרת פי תקרה יורד וסותם אפילו הפחית דופן אמצעי אמר ליה מודינא לך בההיא דהוה ליה כמבוי המפולש לימא אביי ורבא בפלוגתא דרב ושמואל קמיפלגי דאתמר [ו]אכסדרה בבקעה רב אמר [א]מותר לטלטל בכולו דאמרינן פי תקרה יורד וסותם ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בד' אמות דלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם אליבא דשמואל כ"ע לא פליגי כי

ולמאי דפי' בקונטרס דלאביי פי תקרה יורד וסותם מכל לד קשה דהא לבתר הכי מסיק דכי הפחית דופן אמצעית ונשתייר בסוכה שתי דפנות זו כנגד זו כמין מבוי מפולש דבהא מודי אביי דלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם כ"ש כאן דאין לה דפנות כלל ומיהו בקונטרס מיקל משום דהתם מיירי בחלר בגלא אכסדרה דפירש לדידך דאמרת פי תקרת אכסדרה יורד וסותם תימא נמי בסוכה העשויה בחלר מסוכסכת בנסרים עביס שאין רחבים ד' ונפחת דופן האמצעי ושניס מכאן ומכאן קיימין מכשרת לה נמי על ידי פי תקרה שלה ותימא בה פי תקרת נסרים יורד וסותם אמר ליה בההיא מודינא לך כיון דאויר פתוח לנגדה דמיא למבוי מפולש ועשוי לקפנדריא ולבקעת רביס משמע מתוך פירושו שרולה לפסול יותר לפי שאויר החלר מקיף סביב לסכך מהיכא דתקרת האכסדרה מקפת לו משום דהאי דמי עופי למבוי מפולש מהאי וסברא משום היא [א] לפיכך נרא' כי [ה] מעיקרא פליגי בסיכך על אכסדרה שאין לה פלימין בים לה שתי דפנות כהלכתן כמין גאם מזרח ודרום או מזרח ולפון דאורחא דמלתא למיעבד גניעות קצת [ב] ואע"ג דאין כאן שלשית כלל שרי אביי על ידי פי תקרה ורבא מקשה לאביי דאילו היו שתים זו כנגד זו וליתא לאמצעית אי הוה שרי לה על ידי פי תקרה [ג] והאי דנקט דפתים לאו דוקא דהוא הדין אם נעשית כך מתחלה ושמא כשנעשית כך מתחלה שייך ביה נמי לשון פחיתה ואמר ליה אביי בהא מודינא לך דלא אמרינן פי תקרה משום דהוה כמבוי מפולש [ד] דלית להו לרבנן פי תקרה כלתנן בסוף כל גגות (עירובין דף לה.) דפליגי בבונה עליה על גבי שני בתים [ה] ואפילו רבי יהודה דשרי התם הני מילי גבי שבת דאית ליה שתי מחיצות דאורייתא אבל גבי סוכה דשלש מחיצות דאורייתא מודה דמפולשות לא אמרינן בה פי תקרה יורד וסותם ורבא דהוה מקשה [ד] סלקא דעתיה דאפילו לרבנן דלית להו פי תקרה התם אמר אביי כאן פי תקרה יורד וסותם מיגו דשייך לגבי אכסדרה שאינה מפולשת דהוה אמרינן פי תקרה אם היתה גריכה מהני נמי לגבי סוכה המפולשת ומיהו לפי מה שפירשתי קשיא דמשמע פרק כל גגות (שם דף לג.) דמפולשת מכשר נמי אביי דאמר ליה רבא לאביי ולא מצינן מחיצה לאיסור והא סיכך ע"ג אכסדרה שיש לה פלימין כשרה ואלו השוה את פלימיה פסולה אמר ליה לדידי כשרה לדידך סילוק מחיצות היא והשתא יש לה פלימין דהתם לא הוי כיש לה פלימין דהכא דעל כרחך בההיא דהתם פליגי וזהו פי' דשמעתין דהתם לפי מה שפירש בקונטרס אם דסיכך על גבי אכסדרה שיש לה פלימין יש לה שתי דפנות כהלכתן לגרכה ועשויה כמבוי ובדופן שלישית קבועים עמודים בזויות ויש להן טפח כשרה דתנן שתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח ואפילו השוה את הפלימין שבנה שתי מחיצות בתוכה אבל מחיצות הראשונות ונמצאו פלימין עומדין בין ג' המחיצות מכאן ובין ג' המחיצות מכאן ובתוך האכסדרה אין נראין פסולה דאין לה אלא שתי מחיצות לדידי כשרה [ג] דפליגא עלך בהא מילתא דאפילו אין לה אוס מחיצה דאית לי' פי תקרה יורד וסותם דאסכדרה תחובין לו קורות מלמעלה מעמוד לעמוד שעליהן נותנין את התקרה והרי קורות יש להן פה דהיינו תקרה שאינה עגולה אלא מרובעת ולדידך נמי דאמרת פסולה אין כאן מחיצה לאיסור דהכא היינו טעמא שסילק מכאן את הפלימין ואת המחיצות הראשונות על ידי מחיצות הללו ומעמידה על אלו לבדן [ד] והשתא לפי מה שחילק בקונטרס בין מפולשת לאחיר החלר למפולשת לאכסדרה ניחא אבל לפי מה שפירשתי קשיא ולריך לומר דשתי דפנות דהתם לאו במפולשות זו כנגד זו אלא כמין גאם כדפרישי' והפלימין במקום שלישית של טפח וארבע פלימין לארבע זויות של אכסדרה שכן דרך להושיב קורות מעמוד לעמוד לבנות עליהם תקרת האכסדרה ואותן העמודים בולטין בראשי הדפנות במקום טפח וכשהשוה פלימה שעשה מחיצות אחרות כנגד אותן שתים כמין גאם מבפנים לפלימין ואינן נראין בתוך הסוכה ומ"מ לאביי כשרה מכח פי התקרה אפילו ליכא מחיצות כלל ומיהו פלימין דשמעתין דפליגי בהו בלידך לישנא מכח לבוד לריך לאוקומי במוקפת פלימין הרבה ואין שם מחיצות כלל אלא הגך פלימין נעשין מחיצות לסוכה מכח לבוד ואם באנו להשוותה לההיא דעירובין ובים לה שתי מחיצות והפלימין לזויות לריכין אנו לומר שיש לכל זוית שני פלימין סמוכין זה לזה בתוך שלש ואין בעובין טפח אלא מכח לבוד [ה] וכ"ש דניחא ליה טפי טעמא דרבא דמלינן למימר דקסבר דגמירי טפח בלא לבוד דלא אמרינן לבוד אלא למחיצות שלימות ולא למחיצה של טפח:

אכסדרה בבקעה. בפרק כל גגות (עירובין דף לד:) פירש בקונטרס דנקט בבקעה משום דבבקעה הויא אכסדרה פרוצה מארבע רוחותיה ועומדת קירויה על ד' יתידות אבל בעיר שתים אכסדראות סמוכות לבית או לחצר ודופן הבית סותמה מאחריה ומודה שמואל שהתם דיורד וסותם וזהו כפי גרסתו דגרים בשילהי כל גגות (שם דף לד:) ומי אית ליה לשמואל פי תקרה יורד וסותם ומשני כי לית ליה בד' אבל בג' אית ליה ופירש שם בקונטרס כי לית ליה בד' במקום שלריך לעשות ארבע מחיצות בשתים פי תקרה כגון אכסדרה אבל בג' אם היתה בה מחיצה אחת כהלכתה ופי תקרה לשלש מחיצות מכשר וקשיא דהא מוקמינן הכא אביי כרב ולעיל קאמר אביי בההיא מודינא לך משום דהוה כמבוי מפולש אלמא דאפילו בשתי מחיצות לית ליה פי תקרה כ"ש היכא דליכא כלל ואם באנו לחלק משום דאיסור בקעה דהתם כרמלית דרבנן אם כן לרבא נמי נימא הכי ועוד פליגי ר' יהודה ורבנן בסוף כל גגות (שם דף לה.) גבי שתי מחיצות ברה"ר אי אמרינן פי תקרה או לא וגבי בקעה אמר רב פי תקרה אפילו בלא מחיצות [ט] אם לא משום דזה מדאורייתא וזה מדרבנן [ו] ור"ת גרים איפכא וכן ר"מ כי לית ליה בשלש כלומר כשאין בו כי אם שלש מחיצות והרביעית פרוצה במלואה דהתם אכסדרה כך היא כדאמרינן בשלהי לא יחפור (ב"ב דף כה:) עולם לאכסדרה הוא דומה ורוח לפוניית אינה מסובבת ואמר בהקומץ רבה (מנחות דף כט:) מפני מה נברא העולם בה"א מפני שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יצא אבל בארבע כשים שם ארבע מחיצות כגון שיש ברביעית שני לחיים ומשהו דאיכא שם מחיצה אע"פ שפרוצה ביתר מעשר אית ליה פי תקרה [א] ורב אפילו פרוצה במלואה ואפי' בשתי מחיצות אית ליה פי תקרה ובלבד שלא יהא מפולש מדקפריך בשלהי כל גגות (עירובין דף לד:) גבי וכן בית שנפרץ משתי רוחות מאי שנא מרוח אחת דאמרינן פי תקרה יורד וסותם משתי רוחות ומשני רב כגון שנפרץ בקרן זוית (ג) דקיריוו באלכסון [ב] והתניא התם לעיל בההוא פירקא (דף לג.) בית שתיו מקורה וחציו אינו מקורה בפנים כאן מותר לזרוע כאן דאמרי' פי תקרה יורד וסותם אע"ג דליכא התם שם ד' מחיצות [ג] אין לדמות כלאים לשבת דאפילו פחות מותר לכלאים [ד] כדאמרינן פ"ק דעירובין (דף יא.) והאי דנקט הכא בבקעה [ט] לפי' ר"ת יש לפרש דנקט בקעה שהוא מקום איסור טלטול דבקעה שהיא כרמלית א"ש משום דאיירי נמי באכסדרה שיש לה שתי מחיצות דהתם נמי אית ליה לרב פי תקרה ובלבד שלא תהא מפולשת כדפרישית ואי הוה נקיט אכסדרה שבחלר הוה משמע דווקא כשיש לה שלש מחיצות דשתים אכסדרה שבחלר מוכנת בכל אורך שבחלר או ברוחב אלא שהיא עד אמצע החלר ופרוצה במלואה לפניה: אמר

אמרינן פי תקרה יורד וסותם. מכל לד: **רבא אמר פסולה לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם.** כדמפרש טעמא לקמן. פי תקרה עוביין של נסרים בחודן וכן [ב] עובי רחשיהן הכלה לגד סוכה: **לדידך דאמרת פי תקרת אכסדרה יורד וסותם.** תימא הכי נמי בסוכה העשויה בחלר ומסוכך בנסרים עביס שאין רחבים ד' ונפחת דופן האמצעי ושניס מכאן ומכאן קיימין מכשרת לה נמי על ידי פי תקרה שלה ותימא בה פי תקרת נסרים יורד וסותם אמר ליה בההיא מודינא לך כיון דאויר פתוח לנגדה דמיא למבוי מפולש ועשוי לקפנדריא ולבקעת רביס משמע מתוך פירושו שרולה לפסול יותר לפי שאויר החלר מקיף סביב לסכך מהיכא דתקרת האכסדרה מקפת לו משום דהאי דמי עופי למבוי מפולש מהאי וסברא משום היא [א] לפיכך נרא' כי [ה] מעיקרא פליגי בסיכך על אכסדרה שאין לה פלימין בים לה שתי דפנות כהלכתן כמין גאם מזרח ודרום או מזרח ולפון דאורחא דמלתא למיעבד גניעות קצת [ב] ואע"ג דאין כאן שלשית כלל שרי אביי על ידי פי תקרה ורבא מקשה לאביי דאילו היו שתים זו כנגד זו וליתא לאמצעית אי הוה שרי לה על ידי פי תקרה [ג] והאי דנקט דפתים לאו דוקא דהוא הדין אם נעשית כך מתחלה ושמא כשנעשית כך מתחלה שייך ביה נמי לשון פחיתה ואמר ליה אביי בהא מודינא לך דלא אמרינן פי תקרה משום דהוה כמבוי מפולש [ד] דלית להו לרבנן פי תקרה כלתנן בסוף כל גגות (עירובין דף לה.) דפליגי בבונה עליה על גבי שני בתים [ה] ואפילו רבי יהודה דשרי התם הני מילי גבי שבת דאית ליה שתי מחיצות דאורייתא אבל גבי סוכה דשלש מחיצות דאורייתא מודה דמפולשות לא אמרינן בה פי תקרה יורד וסותם ורבא דהוה מקשה [ד] סלקא דעתיה דאפילו לרבנן דלית להו פי תקרה התם אמר אביי כאן פי תקרה יורד וסותם מיגו דשייך לגבי אכסדרה שאינה מפולשת דהוה אמרינן פי תקרה אם היתה גריכה מהני נמי לגבי סוכה המפולשת ומיהו לפי מה שפירשתי קשיא דמשמע פרק כל גגות (שם דף לג.) דמפולשת מכשר נמי אביי דאמר ליה רבא לאביי ולא מצינן מחיצה לאיסור והא סיכך ע"ג אכסדרה שיש לה פלימין דהכא דעל כרחך בההיא דהתם פליגי וזהו פי' לדידך סילוק מחיצות היא והשתא יש לה פלימין דהתם לא הוי כיש לה פלימין דהכא דעל כרחך בההיא דהתם פליגי וזהו פי' דשמעתין דהתם לפי מה שפירש בקונטרס אם דסיכך על גבי אכסדרה שיש לה פלימין יש לה שתי דפנות כהלכתן לגרכה ועשויה כמבוי ובדופן שלישית קבועים עמודים בזויות ויש להן טפח כשרה דתנן שתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח ואפילו השוה את הפלימין שבנה שתי מחיצות בתוכה אבל מחיצות הראשונות ונמצאו פלימין עומדין בין ג' המחיצות מכאן ובין ג' המחיצות מכאן ובתוך האכסדרה אין נראין פסולה דאין לה אלא שתי מחיצות לדידי כשרה [ג] דפליגא עלך בהא מילתא דאפילו אין לה אוס מחיצה דאית לי' פי תקרה יורד וסותם דאסכדרה תחובין לו קורות מלמעלה מעמוד לעמוד שעליהן נותנין את התקרה והרי קורות יש להן פה דהיינו תקרה שאינה עגולה אלא מרובעת ולדידך נמי דאמרת פסולה אין כאן מחיצה לאיסור דהכא היינו טעמא שסילק מכאן את הפלימין ואת המחיצות הראשונות על ידי מחיצות הללו ומעמידה על אלו לבדן [ד] והשתא לפי מה שחילק בקונטרס בין מפולשת לאחיר החלר למפולשת לאכסדרה ניחא אבל לפי מה שפירשתי קשיא ולריך לומר דשתי דפנות דהתם לאו במפולשות זו כנגד זו אלא כמין גאם כדפרישי' והפלימין במקום שלישית של טפח וארבע פלימין לארבע זויות של אכסדרה שכן דרך להושיב קורות מעמוד לעמוד לבנות עליהם תקרת האכסדרה ואותן העמודים בולטין בראשי הדפנות במקום טפח וכשהשוה פלימה שעשה מחיצות אחרות כנגד אותן שתים כמין גאם מבפנים לפלימין ואינן נראין בתוך הסוכה ומ"מ לאביי כשרה מכח פי התקרה אפילו ליכא מחיצות כלל ומיהו פלימין דשמעתין דפליגי בהו בלידך לישנא מכח לבוד לריך לאוקומי במוקפת פלימין הרבה ואין שם מחיצות כלל אלא הגך פלימין נעשין מחיצות לסוכה מכח לבוד ואם באנו להשוותה לההיא דעירובין ובים לה שתי מחיצות והפלימין לזויות לריכין אנו לומר שיש לכל זוית שני פלימין סמוכין זה לזה בתוך שלש ואין בעובין טפח אלא מכח לבוד [ה] וכ"ש דניחא ליה טפי טעמא דרבא דמלינן למימר דקסבר דגמירי טפח בלא לבוד דלא אמרינן לבוד אלא למחיצות שלימות ולא למחיצה של טפח:

אכסדרה בבקעה. בפרק כל גגות (עירובין דף לד:) פירש בקונטרס דנקט בבקעה משום דבבקעה הויא אכסדרה פרוצה מארבע רוחותיה ועומדת קירויה על ד' יתידות אבל בעיר שתים אכסדראות סמוכות לבית או לחצר ודופן הבית סותמה מאחריה ומודה שמואל שהתם דיורד וסותם וזהו כפי גרסתו דגרים בשילהי כל גגות (שם דף לד:) ומי אית ליה לשמואל פי תקרה יורד וסותם ומשני כי לית ליה בד' אבל בג' אית ליה ופירש שם בקונטרס כי לית ליה בד' במקום שלריך לעשות ארבע מחיצות בשתים פי תקרה כגון אכסדרה אבל בג' אם היתה בה מחיצה אחת כהלכתה ופי תקרה לשלש מחיצות מכשר וקשיא דהא מוקמינן הכא אביי כרב ולעיל קאמר אביי בההיא מודינא לך משום דהוה כמבוי מפולש אלמא דאפילו בשתי מחיצות לית ליה פי תקרה כ"ש היכא דליכא כלל ואם באנו לחלק משום דאיסור בקעה דהתם כרמלית דרבנן אם כן לרבא נמי נימא הכי ועוד פליגי ר' יהודה ורבנן בסוף כל גגות (שם דף לה.) גבי שתי מחיצות ברה"ר אי אמרינן פי תקרה או לא וגבי בקעה אמר רב פי תקרה אפילו בלא מחיצות [ט] אם לא משום דזה מדאורייתא וזה מדרבנן [ו] ור"ת גרים איפכא וכן ר"מ כי לית ליה בשלש כלומר כשאין בו כי אם שלש מחיצות והרביעית פרוצה במלואה דהתם אכסדרה כך היא כדאמרינן בשלהי לא יחפור (ב"ב דף כה:) עולם לאכסדרה הוא דומה ורוח לפוניית אינה מסובבת ואמר בהקומץ רבה (מנחות דף כט:) מפני מה נברא העולם בה"א מפני שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יצא אבל בארבע כשים שם ארבע מחיצות כגון שיש ברביעית שני לחיים ומשהו דאיכא שם מחיצה אע"פ שפרוצה ביתר מעשר אית ליה פי תקרה [א] ורב אפילו פרוצה במלואה ואפי' בשתי מחיצות אית ליה פי תקרה ובלבד שלא יהא מפולש מדקפריך בשלהי כל גגות (עירובין דף לד:) גבי וכן בית שנפרץ משתי רוחות מאי שנא מרוח אחת דאמרינן פי תקרה יורד וסותם משתי רוחות ומשני רב כגון שנפרץ בקרן זוית (ג) דקיריוו באלכסון [ב] והתניא התם לעיל בההוא פירקא (דף לג.) בית שתיו מקורה וחציו אינו מקורה בפנים כאן מותר לזרוע כאן דאמרי' פי תקרה יורד וסותם אע"ג דליכא התם שם ד' מחיצות [ג] אין לדמות כלאים לשבת דאפילו פחות מותר לכלאים [ד] כדאמרינן פ"ק דעירובין (דף יא.) והאי דנקט הכא בבקעה [ט] לפי' ר"ת יש לפרש דנקט בקעה שהוא מקום איסור טלטול דבקעה שהיא כרמלית א"ש משום דאיירי נמי באכסדרה שיש לה שתי מחיצות דהתם נמי אית ליה לרב פי תקרה ובלבד שלא תהא מפולשת כדפרישית ואי הוה נקיט אכסדרה שבחלר הוה משמע דווקא כשיש לה שלש מחיצות דשתים אכסדרה שבחלר מוכנת בכל אורך שבחלר או ברוחב אלא שהיא עד אמצע החלר ופרוצה במלואה לפניה: אמר

מחיצות לגירסת רבינו חננאל ור"ת. תוס' עירובין דף לג. ד"ה תניא. יד. קליעת הזמורה המתוחה מקונדס לחבירו, ודוגמתו פיאה נכרית במסכת שבת (סד:). רש"י עירובין יח: ט1. לפירש"י ניחא בקעה דבבקעה עומדת אכסדרה על ד' יתידות ופרוצה מד' רוחותיה [אבל] בעיר סתם אכסדרה סמוכה לבית או לחצר דאיכא מחיצה אחת או שתים ומודה שמואל התם. תוס' הלש"ם עירובין לד:

עין משפט נר מצוה

קיז א מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה לה סמג עשין ג טוש"ע א"ח סי' שפא סעיף ב בהגה"ס:

רבינו חננאל

פי תקרה יורד וסותם, כלומר רואין בדעת כאילו קצה הסכך יורד וסותם, כדקיימא לן גוד אחית מחיצתא, ולא סמכינן אכותלי בתים העשוים לבתים ואחורי הבתים נעשין כותלי הסוכה. רבא אמר פסולה, לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם אלא בענין שלשה דפנות הנראות לעין כי הן לסוכה. לימא בפלוגתא דרב ושמואל פליגי, דאתמר אכסדרה בבקעה, כגון שהעמיד ד' עמודים בבקעה וסיכך עליהן, רב אמר מותר לטלטל בכולה ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בד' אמות. ודחינן לה, אליבא דשמואל כולי עלמא לא פליגי,

מסורת הש"ס

(א) עירובין (כה. ל:) נד:, ג) [והן רש"ש],

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה סיכך על גבי וכו' וסברא משום היא לפיכך נראה כי פליגי מעיקרא בסיכך על גבי אכסדרה: (ב) **בא"ד** לדידי כשרה דפליגנא עלך: (ג) ד"ה אכסדרה וכו' שפכין בקרן זוית וקירויו באלכסון:

מוסף רש"י

אכסדרה בבקעה. אכסדרה מקופה בגג חלק כעליות שלנו ואינו משופע והיא קיטוי שבכל הש"ס (עירובין כה.) הבקעה כרמלית, כדאמרינן בילקוט בשבת (שבת 1:) ואכסדרה זו פרוצה מד' רוחותיה ושומד קיריה על ד' יתדות ונותנין ד' קורות מיתד ליתד ועליהן מסדרין הסדרין, ואותן הקורות קרי פי תקרה, והאי דנקטו בבקעה משום דבעיר שתים אכסדראות סמוכות להקיף בית או חצר, ואיכא מחיצה אחת או שתים, ומודה שמואל התם דמטלטלין (עירובין צ:).

מוסף תוספות

א. מנא לן להחמיר באויר חצר יותר מאילו היה פתוח לאכסדרה ומפולש מכל צד. ר"י. ב. ופי' תקרה דאכסדרה הויא לה למחיצות שלישית. ר"פ ועי' רש"ל. ג. וא"ל לדידך דאמרת פי תקרה יורד וסותם בב' מחיצות כמין גאם ה"נ אפי' איפחות דופן אמצעי דהשתא גם בהכי איכא ב' מחיצות זו כנגד ודרך בני החצר עוברת בין המחיצות וה"נ מיירי שסמכה אצל אכסדרה מאחת הרוחות הפרוץ מי אמרינן פי תקרה לשווייה מחיצה שלישית. ר"פ. ד. ולא דמי לההיא דלעיל דהתם המחיצות עשויות כהלכתן ואין שם פילוש בין המחיצות אבל הכא שעוברין בין המחיצות גרע. ר"פ. ה. דאסרי רבנן לטלטל אפי' ע"י עירוב. ר"פ. ו. וכי לא היה יודע דאביי מודה במפולש דהא רבנן אסרי התם בנשרים המפולשים וי"ל. ר"פ. ז. אלמא משמע דאית ליה לאביי פי תקרה אפי' בסוכה מפולשת. תוס' הלש"ם. ח. מכח לבוד נעשו שתיהן מחיצה שלישית. שם. ט. וא"כ רב דלא כרבנן. מאיי. י. שבבקעה הקלו שהיא כרמלית ואין בה בקיעת רבים אבל בונה עליה על גבי שני בתים שהוא רשות הרבים וכן חצר שנפחתה דופן אמצעי שיש שם בקיעת רבים אין אומרין בה פי תקרה יורד וסותם. שם. יא. דטעמא דפי תקרה משום דדמי לפתח. תוס' עירובין לד: ד"ה בשתי. יב. שנפרץ הקיריו באלכסון עם המחיצות בקרן זוית וכי האי גונא לא אמרינן פי תקרה. תוס' עירובין לד: ד"ה וקיריו. יג. אף על גב דלענין שבת לא אמרינן פי תקרה לשמואל אלא כשיש ד'

כי פליגי. אביי ורבא: **אליבא דרב.** ומילתיה דרבא לא דמיק לאוקמא בפלוגתא דאפילו אליבא דרב פליג למיפסלה: **דמחיצות.** פי תקרה זה לשם אכסדרה נעשה להיות לו מחיצה לחלל זה אבל לא להיות מחיצה לאויר שחולה לחן ואילו מחיצה מעלייתא היא הוה סמכינן עלה אבל לאכסוהה ע"י גוד אחית לא דכי אגמריה רחמנא למעבד לגוד אחית במחיצה העשויה לחלל שלה אגמריה ולא לחולה לה. ומיהו היכא דיש לה פליטין אע"ג דלגוואי עבידן לגוד בפחות משלשה כמחיצה סתומה היא: **תנן וכן חצר המוקפת אכסדרה.** וגג אכסדרה מפסיק בין מחיצות הבתים לאויר שסיכך עליו אם יש ברוחב הגג ד' אמות פסולה דהו לא מהני לה מחיצות הבתים: **אליבא דאביי.** במקום אביי ובשביל שתהא משנה זו מתורגמת לפי דבריו: **כשהשוה את קירויו.** שעשה קירויו נמוך ולא נתן רחשי קנים על גבי תקרה שיהא פי תקרה נראה בה אלא מלאן בשוה לפי הנסרים שאין חוזן נראה בסוכה. כל תקרת גגותיהן חלקה ושוה היתה ולא שיפוע כעין שלנו אלא כתקרת עליות: **והא שמעתא.** דאביי ורבא: **דברי הכל פסולה.** דכיון דתקרה לחלל אכסדרה עשויה ולא לאויר שחולה לה אין פיה נעשה מחיצות לאויר: **יש לה פליטין.** בפחות משלשה: **אביי אמר כשרה אמרינן לגוד.** ואע"פ שהפליטין לחלל אכסדרה נעשו ולא לאויר המיצון הוא לה מחיצה לכל פחות משלשה שמיעה מעלייתא היא ושדייה להכא ולהכא: **ורבא אמר פסולה.** דלגוד לאו מחיצה היא אלא מהלכה למשה מקיני גמירי לה וכי גמירי לה להיות מחיצה לחלל הנעשה בשבילו אבל למשדייה להכא ולהכא לא: **והלכתא כלישנא קמא.** דרבא ולא כלישנא בתרא דלגוד אמרינן אפילו לאויר אבל שמיעה פי תקרה לא אמרינן אלא לחלל: **רב אשי אשכחיה לרב הונא בר יהודה.** סוכה זו שתים כהלכתן היו לה דרוס ומזרח והשליש סמוכה לאכסדרה ולא היה עושה בה טפח שאמרו חכמים: **אחורי ליה.** שהיה פניה שבו טפח ויותר עומד אצל היונא אבל משון רחבו לאחורי סוכה באורך שהאכסדרה עודף על הסוכה ואינו נראה לתוכה אלא עומד בשוה לדופן בסופו: **ושוה מבפנים.** לאותם העומדים בפנים אינו נראה אבל לאותם העומדים באכסדרה להלן מכנגד הסוכה ואין רואין את חללה נראה רוחב פניה זה בהתחלתה דופן שלישית לסוכה: **דאמר מר.** לענין מבוי שהכשירו בלחי אם נתנו להלן מן הפתח שבוה וכלה עודי הלחי עם אורך הדופן שבפנים ונראה שהוא סוף הדופן שאינו בולט כלום לתוך חלל הפתח אבל בולט הוא לגד רשות הרבים כנגדו או מן הצד ויכר לעומדים מבחוץ שאינו מן הדופן: **נידון משום לחי.** והכא נמי נידון משום דופן: **והיינו פלימה.** זהו פניה שלה: **לאחורי סוכה.** חוץ לדופן אמצעי שהוא אחורי של הסוכה: **קנים.** מן הסכך: **והא בעינן הכשר סוכה.** שהיא שבעה טפחים בעל כרחך סוכה בלחי נפשה היא ומובדלת מזו: **לגרלאי לא עבידי.** דופן אמצעי זה לא לכך נעשה וגם שבלדלין תחלתן לשם סוכה (ה) נעשו אלא שהכנים דופן אמצעי לתוכן [אחר] שראה שהיתה דייה בכך: **לפנים מן הסוכה.** לגד דופן רביעי הפתוח מושכין ויוצאין להלן מאורך דפנות הלדלין: **וממשכא ואזלא חד דופן.** מדופני הלדלין בהדייהו: **מהו דתימא.** כיון דלא ממשיך דופן שני בהדה מוכח מילתא דבאפיה נפשה היא והא לית בה שבעה טפחים בהכשר סוכה: **קמ"ל.** דמן סוכה הוא והוי כשתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח דלא ממשכא עד הרביעית וכשרה: ה"ג **לא נגרלה אלא לסוכה שרוכה ללחי מרוכה מחמתה ומיעוטה חמתה מרוכה מלגלה:** ה"ג **מהו דתימא דיפסל בתך פורתא: יוצא מהכשר.** שאינו מסוכך כהלכות סוכה: **מתורת סוכה.** שאפילו מין כשר אינו: **לא יהא אלא אויר.** ופשיטא דכשר אפילו אויר החמור ממנו אינו פוסל בשיעור הסוכה אבל אין משנה מעלה לומר שישנים תחתיו דאלו אויר פחות משלשה מעלה להשמעינן דהא דתנא: **נראה מבחוץ ושוה מבפנים.** שמקל כל הלחי נחון ומוחו הפנימי נכנס בעוני כותלי המבוי ואינו נראה מבפנים אלא דומה כמוסיף על אורך הכותל אבל מבחוץ ניכר שאינו מכותל המבוי שהרי נמשך להלאה מרוחב הכותל (ערובין פז:). **פסל היוצא מן הסוכה.** אם יש הכשר סוכה ביחד ועוד יש בסוכה משם והלאה פסל, היינו סכך העשוי בפסולת גורן ויקב, שזהו דרכן לעשות, ויוצא מהכשר סוכה, שאין לו הכשר לפנות (לעיל ד.).

רבינו חננאל

כי פליגי אליבא דרב, אביי כרב, ורבא אמר לך עד כאן לא אמר רב מותר לטלטל בכולה, אלא משום דהני מחיצות לאכסדרה עמדו [נ"א: עבידן] ומגואי איכא המחיצות, אבל הכא דמאבראי, דלא עבידן לסוכה, לא. חלוקת רב ושמואל בסוף פרק כל גגות העיר. ואקשינן ממתני', תנן סיכך על גבי אכסדרה כו', אי אמרת פי תקרה יורד וסותם אמאי היא פסולה. תרגמה רבא אליבא דרב דאביי בשהשוה, פי' קירוי הסוכה לאכסדרה ודיבקם, שאין נראית תקרת הסוכה חלוקה מן האכסדרה להיודע שהיא פי תקרה. **והלכתא כרבא** בהאי לישנא, כי אכסדרה שאין לה פצימין פסולה ואם יש לה פצימין כשרה. ועוצרת פצימין מיפרשא לקמן, נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי, והיינו פצימא. **וגרסינן בעירובין** פרק מבוי, אמר רבה אמר רב הונא נראה מבחוץ שהוא לחי ושוה מבפנים, נידון משום לחי להתיר הפנימי ששוה לו, ומותבינן עליה הא דתנן חצר גדולה שנפרצה לקטנה גדולה מותרת וקטנה אסורה מפני שהיא כפתחא של גדולה, אמאי, תשרי קטנה בכותלי הגדולה בנראה מבחוץ ושוה מבפנים. ומשני התם במופלגות כו'. ואסיקנא התם והלכתא נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי. **וגרסינן בירושלמי** פרק א' [דעירובין], אבני הבנין היוצאות מן הבנין אם אין בין אחת לחברתה ג' טפחים ז) נידון כלבוד, והיינו לחי. קרן זוית יוצא מיכן וקרן זוית יוצא מיכן נידון כלחיים.

ז) נראה דל"ל נידון כלחיים והיינו דאמרינן לגוד קרן זוית וכו'.

אחורי ליה נראה מבחוץ ושוה מבפנים. תימה היאך הוא מועיל בסוכה כיון דלא מינכר מבפנים שלישית של טפח[א] דאי משום מיגו[ב] חדא דאמטו מי לא עבד רב כהנא סוכה אלא בשבת ועוד דלשלישית דאוריתא לא מהני מיגו כדפי' לעיל[ג]:

לבראי לא עבידי. פי' בקונטרס דופן אמצעי זה לא נעשה לכך וקשה דממתניתין שמעינן ליה דכשר דקתני וכן חצר המוקפת אכסדרה דאם אין מן הכותל לסיכוך ד' אמות כשרה אע"ג דמחיצות בית לאו לגרלאי עבידי כדאמרינן לעיל[ד] (דף יח.) ונראה דאקנים היוצאים לאחורי סוכה קלי ואית ספרים דגרסי בהדיא מהו דתימא הני קנים לגוואי עבידי לגרלאי לא עבידי ס"ד לפוסלה לפי שאינה עשויה לגל קמ"ל דכשרה: **לא יהא אלא אויר.** ופשיטא דכשר דאפילו אויר החמור ממנו אינו נפסל בשיעור זה אמר ליה רבי אבא להני גידון דאמרינן לגוד דאלו דאשמעינן דאם אין מן הכותל לסוכה אינו פוסל בשיעור אמר ליה רבי אבא